

Sammendrag:

Gradert førerkort fra 17 eller 17 ½ år: Beregning av mulige effekter på ulykker

*TØI rapport 1203/2012
Forfattere: Fridulv Sagberg og Torkel Bjørnskau
Oslo 2012 27 sider*

Beregninger viser at kjøring med bil alene fra 17 eller 17 ½ år med forbud mot kjøring om natta, kjøring med passasjerer og bruk av mobiltelefon vil kunne redusere antall ulykker. Dette forutsetter en høy grad av overholdelse av forbudet og at de som begynner å kjøre bil før 18 år, slutter å kjøre moped og lett MC. Et krav om minst 100 timer øvelseskjøring med ledsager vil gi en stor tilleggseffekt. Beregningene bygger på til dels usikre forutsetninger, og en forsøksordning med etterfølgende evaluering bør iverksettes som grunnlag for mer presise beregninger.

Gradert førerkort er en ordning som tar sikte på å gi kommende bilførere mer kjøreeerfaring under forhold med lav risiko før de får fulle førerrettigheter. Dette forventes å redusere ulykkesrisikoen blant de ferske førerne. Det er foretatt beregninger (i form av regneeksempler) av mulige virkninger på ulykkestall av å tillate kjøring med bil alene fra 17 eller 17 ½ år, med bestemte restriksjoner fram til 18 år (gradert førerkort). Det er beregnet virkninger på samlet ulykkestall både for perioden med gradert førerkort og de to første årene med fulle førerrettigheter. De aktuelle restriksjonene omfatter:

- 1) forbud mot kjøring om natta mellom kl. 23 og 06;
- 2) forbud mot å ha med jevnaldrende passasjerer, og
- 3) forbud mot all bruk av mobiltelefon under kjøring.

I tillegg er det forutsatt et krav om minimum 100 timer øvelseskjøring med ledsager før en får kjøre alene.

Beregningene er gjort for to alternative scenarier. Det ene er basert på 100 % overholdelse av restriksjonene og indikerer dermed den laveste ulykkesinnblandingen som er teoretisk mulig. Det andre scenariet forutsetter 75 % overholdelse av restriksjonene, som er et mer realistisk alternativ. Kombinert med to alternativer for aldersgrense (17 og 17 ½ år) gir dette fire ulike beregningsalternativer.

Alle regneeksemplene viser at forventet nedgang i ulykker de to første årene med ordinært førerkort (etter 18 år) er mindre enn antall ulykker som skjer i perioden med gradert førerkort (før 18 år). Gradert førerkort antas imidlertid også å føre til en nedgang i antall ulykker med moped eller lett MC, og dersom en tar hensyn til dette, kan det bety en nedgang i samlet antall ulykker med personskaade. Den

beregnete effekten for de fire alternativene varierer mellom 0,10 og 0,28 ulykker per 100 førere (fra starten av perioden med gradert førerkort til og med de to første årene med fulle førerrettigheter).

Tabell S.1. Oppsummering av beregnede ulykkeseffekter av gradert førerkort under ulike forutsetninger.

	Endring i antall førere innblandet i personskadeulykker	
	Per 100 førere	Per årskull ¹
Aldersgrense 17 år		
Gradert førerkort alene, 100 % overholdelse	- 0,284	- 73,8
Gradert førerkort alene, 75 % overholdelse	- 0,147	- 38,2
Gradert førerkort (75%) + minimum 100 timer	- 0,283	- 73,6
Aldersgrense 17 ½ år		
Gradert førerkort alene, 100 % overholdelse	- 0,186	- 48,4
Gradert førerkort alene, 75 % overholdelse	- 0,104	- 27,0
Gradert førerkort (75%) + minimum 100 timer	- 0,240	- 62,4
Uavhengig av aldersgrense		
Bare krav om minimum 100 timer øvelseskjøring	- 0,157	- 61,2

Kravet om minimum 100 timer øvelseskjøring innebærer en ytterligere nedgang i antall ulykker. Dette tiltaket alene gir en beregnet ulykkesreducerende effekt på 0,16 ulykker per 100 førere; dvs. en effekt i samme størrelsesorden som gradert førerkort alene. I beregningene er det forutsatt at vanlig obligatorisk føreropplæring og førerprøve er gjennomført før en begynner å kjøre alene ved 17 eller 17 ½ år. De obligatoriske timene på trafikkskole inngår dermed i de 100 timene som er minimumskravet.

Mange av forutsetningene for beregningene er svært usikre, slik at resultatene må tolkes med forbehold. En begrenset forsøksordning med gradert førerkort, med etterfølgende evaluering, vil kunne gi et grunnlag for bedre estimater av virkningene på ulykker.

¹ Effekten av gradert førerkort forventes å berøre bare dem som ellers ville tatt førerkort som 18-åringer. Vi har derfor benyttet bestanden av 18-åringer med førerkort (ca. 26 000) som beregningsgrunnlag når det gjelder virkningen for et helt årskull av førere. Effekten av minimumskrav til øvelseskjøring vil berøre også dem som tar førerkort senere; for denne beregningen har vi derfor benyttet bestanden av 20-åringer med førerkort, som er ca. 39 000.